

vegetace nemá ve střední Evropě obdoba a stal se základem pozoruhodných biotopů s výskytem celé řady významných druhů rostlin a živočichů. Kromě dominantního vřesu obecného zde roste například koniklec velkokvětý, křivatec český, vstavač obecný, lomikámen cibulkatý, dvojtýtek hladkopldý a růže keltská. Historicky je odsud doložen výskyt sysla obecného. Z letounů zde loví například netopýr večerní. Ze vzácných druhů ptáků bývá pozorován skřivan lesní, dudek chocholatý a lelek lesní. Hojná je ještěrka zelená a užovka hladká. Na jediném místě v Česku zde žije střevlíček *Lebia marginata*. Mimořádný je výskyt několika vzácných krasců *Agrilus subauratus*, *Agrilus guerinii*, *Agrilus betuleti* a *Dicerca furcata*.

Jedinečná druhová pestrost vřesovišť je však v současné době ohrožena nejen absencí tradiční pastvy, ale i spadem atmosférického dusíku, který zapříčiňuje šíření agresivních

druhů trav (ovsík vyvýšený, třtina křovištní) na úkor původních druhů rostlin. Území navíc spontánně zarůstá borovicí lesní, břízou bělokorou a osikou. Správa Národního parku Podyjí se tuto skutečnost snaží eliminovat zaváděním pastvy ovcí a koz, kosením, odstraňováním dřevin a na některých místech též obnažováním vřesovišť na minerální podklad.

Na mnoha místech Kraví hory jsou velmi dobře patrné odkryvy třetihorních říčních štěrkopísků. Na východním úbočí jsou místně zachovány polohy sprašových sedimentů, které zde byly nafoukány větrem v poslední době ledové.

V rámci soustavy Natura 2000 je oblast součástí Evropsky významné lokality Podyjí a Ptačí oblasti Podyjí, která je vymezena pro dva vzácné druhy ptáků – strakapouda jižního a pěničky vlašskou.

Lesy v okolí Nového Šaldorfu a Sedlešovic

V okolí Sedlešovic a Nového Šaldorfu se vyskytují převážně smíšené lesy, které byly v minulosti člověkem významně pozměněny. Nejvíce zastoupenou dřevinou je zde trnovník akát – invazivní nepůvodní druh pocházející ze Severní Ameriky. Jednotlivě vtroušenou dřevinou je i nepůvodní dub červený či borovice černá. Najdeme zde vysoký podíl člověkem uměle vysazených téměř čistých borových monokultur.

Na několika místech se zachovaly zbytky původních kyselejších habrových doubrav. Z dalších dřevin se zde vyskytuje lípa, javor, bříza, jeřáb, jasan, třešeň, topol a další jednotlivě nebo skupinovitě vtroušené druhy.

Nepůvodní a nevhodně vysazené dřeviny jsou postupně nahrazovány stanovištně původními dřevinami. Na části plochy lesů budou v budoucnu prováděny speciální zásahy na podporu druhové rozmanitosti. Zbývající část lesů bude po dosažení přírodně blízkého druhového složení ponechána přírodním procesům.

Turistika

Obec Nový Šaldorf – Sedlešovice je jedním z nejčastějších cílů příznivců vinařské turistiky, kteří přijíždějí na Znojensko. V obci je celá řada prosperujících drobných či středních vinařství, prostory vinařských sklípků či uliček jsou navštěvovány zejména v období vinobraní. V posledních letech se však putování za vínem na Znojensko stává stále populárnějším, a tak je obec navštěvovaná v průběhu celého roku.

Chceme-li si pobyt v obci zpestřit pěkným výletem do okolí, nabízí se celá řada možností. Překročíme-li most přes

Dyji na okraji Sedlešovic, staneme po chvíli před rozlehlým areálem Louckého kláštera. Nyní se již nacházíme na území města Znojma a můžeme vybírat z celé řady výletních cílů, které toto královské město nabízí.

Pokud se rozhodneme zůstat na pravém břehu Dyje a vydáme se proti jejímu proudu, podejdeme zhruba po jednom kilometru majestátní, téměř 50 metrů vysoký železniční viadukt a po dalším kilometru dojdeme na dohled hráze Znojenské přehrady. Zde je ideální východisko do Národního parku Podyjí, a to zejména na návrší Kraví hory. Jedná se o místo s asi nejhezčím výhledem na město Znojmo a kromě toho i o okraj znojenských vřesovišť s výskytem četných vzácných teplomilných rostlin a živočichů. Okolo pomníku Antona Vrbky, významné osobnosti nedávné znojenské historie, pak můžeme pokračovat přes les do blízkých Konic, další významné vinařské obce Znojemska. Pokud máme hodně

času a sil a netrápí nás horké znojenské léto, je hezké pokračovat pásem znojenských vřesovišť přes další vinařské obce Popice, Havraníky a Hnanice až do Šatova, odkud se můžeme nazpět do Nového Šaldorfu vrátit autobusem nebo vlakem.

Pokud se rozhodneme od hráze Znojenské přehrady nestoupat na Kraví horu, můžeme se vydat podél vodní nádrže po žluté turistické značce do nitra Národního parku Podyjí. Cesta nás zavede až k ústí Trauznického potoka, jehož údolím můžeme dojít na okraj Konic a odtud se po jedné ze dvou větví zelené turistické značky vrátit do Nového Šaldorfu. Chceme-li svůj výlet zpestřit ještě více, vystoupáme po žluté z Trauznického údolí až na Sealsfieldův kámen s překrásným výhledem na nekonečné lesy národního parku a na řeku Dyji v hloubce pod námi. Zpět do Nového Šaldorfu se pak dostaneme přes Popice a Konice, v obou těchto obcích si můžeme počkat na autobus, který nás doveze do cíle.

S výjimkou žluté turistické značky podél Znojenské přehrady (tato stezka je pro cyklisty nesjízdná) je možné všechny uvedené výlety absolvovat i na kole. Cesta na kole pak umožňuje i spoustu dalších možností tras do středních a západních partií Národního parku Podyjí. Dostaneme se tam severním okrajem města Znojma nebo směrem jihozápadním přes Popice a Havraníky.

Obec Nový Šaldorf – Sedlešovice

671 81 Nový Šaldorf 169
tel.: +420 515 227 910, e-mail: podatelna.saldorf@post.cz
www.saldorf-sedlesovice.cz

Správa Národního parku Podyjí

Na Vyhliďce 5, 669 01 Znojmo
tel.: +420 515 226 722, e-mail: info@nppodyji.cz
www.nppodyji.cz

Autoři textů: Jan Kos, Petr Lazárek, Anna Maixnerová, Petr Vančura; Autoři fotografií: archiv Jihomoravského muzea ve Znojmě, archiv Správy Národního parku Podyjí, Petr Lazárek, Zdeněk Musil, Radek Sich, Michal Schneider, Zdeněk Tunka; Vydala: Správa Národního parku Podyjí v říjnu 2017; Grafická úprava, sazba a tisk: Profi-tisk group s.r.o.

NOVÝ ŠALDORF – SEDLEŠOVICE

HISTORIE OBCE
PŘÍRODA V OKOLÍ
TURISTIKA

Kaplička sv. Urbana na návrší na okraji obce

11 Šíření vřesu obecného na Znojensku bylo podmíněno intenzivní pastvou, vypalováním nebo narušováním půdy pojezdů vojenské techniky

12 Pestře zbarvené samce stepníka moravského pátrající po samicích můžeme zastihnout v červnu

13 Strakapoud jižní je malý šplhavec, jehož na území NP chrání Evropská unie v soustavě Natura 2000

14 Vrbkův kámen byl na Kraví hoře obnoven v roce 2005
15 Velmi frekventovaná turistická stezka ze Znojma do Konic vede přes vřesoviště na Kraví hoře

16 Vyhliďka nad vinicemi na okraji Kraví hory
17 Pohled z Kraví hory na královské město Znojmo

18 Pastva ovcí je účinným prostředkem při údržbě vřesoviště
19 Rozsáhlé plochy vinic na svazích nad Sedlešovicemi

Vedly tudy kupecké stezky a úrodná půda nabízela dobrou obživu. To proto vznikly tři osady, jejichž obyvatelé se usadili na brodech přes řeku Dyji a užívali všeho, co se jim nabízelo. Mnohé ale museli ze sebe také vydat, aby oplatili přírodě a tomuto místu vše, co jim poskytovaly.

Poloha obce

Dvojbec Nový Šaldorf – Sedlešovice vznikla administrativním sloučením dříve samostatných sídel ležících původně nedaleko sebe, jejichž zástavba postupně splynula. Zastavěná plocha obou částí obce leží již zcela mimo území Národního parku a jeho ochranného pásma, katastrální území Sedlešovic však významně zasahuje do prostoru Kraví hory, jež je součástí národního parku, a do vinic ochranného pásma ležících právě na východním úbočí Kraví hory.

Zatímco území Kraví hory je samotným okrajem Českomoravské vrchoviny, obec leží již na území Dyjskosvrateckého úvalu. Geologické podloží je zde tvořeno výhradně třetihorními a čtvrtohorními sedimenty, a to zejména jíly, štěrky a pisky z období třetihor a sprašemi z období nejmladší geologické minulosti. Území je velmi suché a teplé a je odvodňováno několika drobnými potoky, které po většinu roku mají zcela suchá koryta, do řeky Dyje protékající samotným okrajem obce.

Z historie obce

Co je psáno, to je dáno. Pokud se vychází z tohoto klíše, pak první zmínku o vesnici ležící u Louckého kláštera, která pochází již z roku 1190, můžeme považovat za bernou mincí pro tvrzení, že již tehdy existovaly alespoň základy dnešních

Sedlešovic, případně Nového Šaldorfu. V tom roce totiž kníže Břetislav Jindřich daroval právě ves takto umístěnou Louckému klášteru.

Ovšem první skutečně doložená zmínka o existenci vesnic pochází teprve z roku 1656. Je tedy oprávněné připustit, že Nový Šaldorf vznikl teprve v druhé polovině 16. století vedle Šaldorfu Starého, který stával na pravém břehu řeky Dyje. Jednotlivé části obce Sedlešovic a Nového Šaldorfu vznikly na brodech přes řeku Dyji v blízkosti města Znojma zčásti jako osady u kupeckých cest a zčásti jako zemědělské osady. Nový Šaldorf a Sedlešovice tedy nenáleží mezi staré osady Znojemska.

Na začátku 16. století byl postaven v Sedlešovicích pozdně gotický sloup jako památník na rozsáhlé záplavy v obci. Dnes je to kulturní památka. Ostatně záplavy nejsou v historii této lokality žádnou výjimkou. Řeka Dyje je malebný tok, dokáže se však vzdmout tak, že nahání hrůzu. Vylévá se z břehů a zaplavuje zahrady i obydlí. A ohrožuje životy těch, kteří si kolem ní, tak krásné, když pokojně plyne, vybudovali ve slepé důvěřivosti své domovy. To platilo vždy a platí to i dnes.

Krutý byl v tomto ohledu zejména rok 1799. Pro Starý Šaldorf přinesl pohromu v podobě nelítostných povodní. Až na dvanáct domů strhla tehdy rozvodněná řeka Dyje všechna stavení.

Při záchraně obyvatel přiložily v té době nemalou měrou ruku k dílu i ruské kozácké jednotky, které zrovna táhly přes Znojmo. Básník Ján Kollár následně ve své sbírce Slávy dcera oslavil pomoc Suvorovových kozáků těmito verši:

*Pomoc! Pomoc! Do oblaků znělo,
když pak retování z blízkosti
nešlo, tedy z Ruska přiletělo:
kozáci tři člun uchopili
a ti, bez prosby a vděčnosti,
sto padesát lidí ochránili.*

Napoleonské války se nevyhnuly ani tomuto kraji. Největší pohyb vojsk pak Znojmo a okolí zaznamenalo ve dnech 10. a 11. července 1809 při bojích mezi rakouskou a francouzskou armádou u Suchohrdel. Starého Šaldorfu se bitva dotkla pravděpodobně druhého dne, tedy 11. července 1809. Mnoho vojáků tu bylo pohřbeno.

První světová válka zasáhla obec stejně krutě jako všechny ostatní. Na památku vojáků - spoluobčanů vztyčili po jejím skončení v Sedlešovicích další dva sloupy se jmény padlých u pozdně gotického sloupu z 16. století. Roku 1939 pak přešel Šaldorf územně i správně pod Znojmo. Po sametové revoluci se však opět osamostatnil a spojil se staršími Sedlešovicemi, dnešní název tedy zní Nový Šaldorf – Sedlešovice.

Ani nedávné povodně se samozřejmě obci nevyhnuly. U Sedlešovického mostu byl odhalen pamětní kámen s des-

- 3 Hlavní silnice v Novém Šaldorfu s rozkvetlými sakurami
- 4 Jeden ze šaldorfských sklepů
- 5 Pozdně gotický sloup ze začátku 16. století (uprostřed) – nejstarší památky v Sedlešovicích

kou, který připomíná řádění vodního živlu v roce 2002. Kromě tohoto mementa však vyrostla na pravém břehu Dyje vysoká zeď a osmimetrová ochranná hráz, jež mají zásadním způsobem zajišťovat ochranu obyvatel a jejich majetku proti nečekanému vysokému průtoku vody.

Vinařství

Nový Šaldorf – Sedlešovice jsou dodnes synonymem pro originální vinné sklepy, nazývané „modré“ - a samozřejmě také pro vynikající víno.

První vinice na Znojemsku založily již římské legie, velký rozvoj pěstování révy vinné nastal v době Velkomoravské říše. V souvislosti s cyrilometodějskou misí a potřebou vína pro liturgické účely se novodobé výsadby vinic ujaly některé klášterní komunity. Na Znojemsku to byli především premonstráti, kteří v roce 1190 založili klášter v Louce u Znojma. Tradici vinařství v místě dnešní osady pak rozvíjelo a kultivovalo německé obyvatelstvo, které kraj osídlo v době přemyslovské kolonizace území. Na úroveň a význam vinařství v obci v celém průběhu historie se dá usuzovat z počtu a velikosti vinných sklepů a ze staleté proslulosti vinice Kraví hora.

Modré sklepy

Areál „modrých“ sklepů je jedním z největších na Znojemsku, více než 180 vinařských staveb zabírá plochu devět hektarů a tvoří sklepní náměstí dlouhé 800 metrů. Tajemství názvu památkově chráněného souboru Modré sklepy se ukrývá pod zemí. Materiál podloží, v němž jsou sklepní prostory vyhloubeny, tvoří pískovec prostoupený vrstvami modrošedého jílu, který působí dojmem namodralé výzdoby sklepního interiéru. Zvláštností je i technologie hloubení

- 6 Z interiéru modrých sklepů
- 7 Z interiéru modrých sklepů

sklepů, jež byly postupně kopány do délky i do šířky. Kromě „modrých“ sklepů jsou v lokalitě i stavby, jejichž klenba je z pálených cihel. V Novém Šaldorfu se vyskytují lisovny, spojené po dvou k sobě, každá má vlastní vchod, sklep i lis. Společná je pouze střecha, u které se (alespoň podle mínění současných majitelů) tímto způsobem ušetřilo na materiálu. Přizemní lisovny nad sklepy, většinou okapově orientované, jsou vystavěny hlavně z cihel, jen u nejstarší z nich bylo použito hliněného či kamenného zdiva.

Centrem vinařské kolonie, která se rozkládá po obou stranách stezky směřující na jih, je historický kládový lis z 18. století. U něho se v současnosti odehrávají všechny důležité události, které mají souvislost s vínem. Je jakýmsi vinařským náměstím po obvodu osázeným hlavami vinné révy.

Další sklepní ulice láká k návštěvě v Sedlešovicích. Vinaři tu nabízejí i víno z proslulých vinic na Kraví hoře. Výjimečné mikroklima těchto viničních tratí dává vínu plnost, vůni a jiskru.

Kaple sv. Urbana

Hold patronu vína, sv. Urbanovi, vzdává kaplička na návrší v Modrých sklepech. Je od ní příjemný pohled na celou sklepní kolonii. Odhalena a vysvěcena byla při tradičním Václavském posvícení v roce 2006. Obec tím vzdala úctu práci vinařů.

Svatý Urban

Patroni vinařů byli svatí, kteří bděli nad pokladem mistrů cechu vinařského ve vinohradech. V českých a moravských krajích se těšili velké úctě především svatý Václav, Bartoloměj, Jan Evangelista a také Urban. Ke každému patronovi se

- 8 Kaplička na šaldorfské křižovatce
- 9 Kozáci a občané Znojma zachraňují obyvatele Starého Šaldorfa při rozvodnění Dyje r. 1799 – Vít Krebšinský - 1826, olej na dřevě

pojí samostatný, zvláštní příběh, díky kterému se postavil do čela tak důležitého řemesla, ba umění, jakým vinařství bezesporu je.

Na Znojemsku si jako patrona oblíbili vinaři sv. Urbana. Byl to papež, jenž je jako svatý vyobrazován spolu s hrozdem vína. Legenda praví, že vinice ho ukryla před pronásledovateli a zachránila mu tak život. Je tedy nyní na něm, aby bděl nad pokladem, který roste ve vinicích. Má révu a hrozny chránit před kroupami, nemocemi i nenechavými špačky. Pod jeho ochranou se pak mohou vinaři na podzim ve svých sklepech věnovat alchymii, která vyvěrá z minulosti a má skvělé výhledy do budoucnosti. Neboť lahodné víno je dar, lék i krása, pokud slouží dobrým lidem.

Přírodní poměry okolí Nového Šaldorfu a Sedlešovic

V těsném sousedství Znojma je v místě bývalých historických městských pastvin situováno skalnaté zvlněné návrší se dvěma plochými vrcholy zvané Kraví hora, které na mnoha místech nabízí jedinečné pohledy na Městskou památkovou rezervaci města Znojma. Zdejší otevřený terén sloužil ještě v šedesátých letech minulého století jako vojenské cvičiště, což dodnes dokládá množství částečně zasypaných zákopů. Nalezneme zde jedno z nejzachovalejších vřesovišť Národního parku Podyjí, která se táhnou v širokém pruhu od Kraví hory až za město Retz v Rakousku. Vřesoviště vznikla již ve středověku dlouhodobou pastvou na teplých a suchých trávnících rostoucích v mělkých skeletovitých půdách na žulovém podkladu. Tento jedinečný typ teplomilné keříčkové

- 10 Smil písečný vyhledává suchá výhledná stanoviště s propustnou kyselou půdou extrémně chudou na živiny